

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ
DEPARTAMENT DE DIDÀCTICA I ORGANITZACIÓ ESCOLAR

**FORMACIÓ I ACTUALIZACIÓ DE LA FUNCIÓ
PEDAGÒGICA**

Codi 13614

LLICENCIATURA EN PEDAGOGIA (PLA 2000)
CURS ACADÈMIC 2011-2012

Professora: Rosa Isabel Tormo Martínez

Rosa.Tormo@uv.es

Presentació

El contingut d'esta matèria pretén oferir un panorama general i integrat de la formació dels professionals de la educació en un moment inicial i en la seua formació continua. Dins d'aquest panorama general es presenten els principals models de formació que han donat lloc al coneixement professional dels docents, tot i reflexionant sobre quins d'ells es consideren fonamentals per al professorat. D'altra banda s'analitza de quina manera els diferents models de formació influeixen en la conformació de la pràctica docent i també en la de la esfera professional, amb diferents maneres d'interactuar socialment en el marc del seu treball.

S'analitza l'actuació de professionals de la formació tant en l'àmbit escolar i universitari com ara en àmbits no formals.

La necessitat d'un coneixement polivalent i d'una formació continua es fa patent als plans i programes de formació actuals que han de potenciar la seua identitat personal i professional. Per això és important desenvolupar mètodes i estratègies per a una pràctica reflexiva que fomenti els aprenentatges en els alumnes i els prepara per a la formació d'altres professionals de l'educació.

La comprensió de com es formen els diferents professionals, tot i comparant-ho amb la formació del professorat, és a la base de la reflexió de la identitat dels pedagogs i les pedagogues, i de la seua projecció com a dissenyadors de plans de formació i com a formadors.

Objectius

- Reflexionar sobre la deontologia pedagògica.
- Realitzar pràctiques reflexives de situacions reals o simulades.
- Adquirir una terminologia adequada, formulant idees, conceptes i relacions entre ells, sent capaços d'argumentar teòricament des del anàlisi de la pràctica.
- Conèixer i analitzar els models, mètodes i estratègies més significatius i significatives en el camp de la formació del professorat.
- Analitzar críticament els plans i programes de formació actuals.

- Detectar y diagnosticar les necessitats de formació en els professionals de l'educació.
- Adquirir competències per a treballar en formació pedagògica.
- Adquirir competències per tal d'elaborar programes de formació específics a partir de l'anàlisi de fortaleces i necessitats.

Destreses

- Construir significativament l'aprenentatge.
- Habilitats per a argumentar amb criteris racionals.
- Saber confrontar aprenentatges individuals i grupals.
- Capacitat crítica y autocrítica
- Adquirir habilitats en l'ús de diverses fonts bibliogràfiques.
- Adquirir capacitat de síntesi, per poder reunir, de forma organitzada i coherent, informació o dades de procedència variada.
- Saber estructurar i formular-ne preguntes en el disseny de projectes d'investigació.
- Saber planificar accions docents que afavoreixen el desenvolupament i actualització professional.
- Desenvolupar competències en l'ús de les TIC.

Continguts

1. El formador com a professional: metàfores i imatges caracteritzadores de les funcions del professor/a.
2. Models de formació del professorat:
  - a. La tradició acadèmica de la formació: l'enfocament enciclopèdic i l'enfocament comprensiu.
  - b. La tradició tècnica
  - c. La tradició personalista–humanista
  - d. La tradició pràctica tradicional i l'enfocament reflexiu
  - e. La tradició crítica
  - f. La tradició poscrítica

3. La investigació sobre l'ensenyament i la formació del professorat: el pensament dels professors i la reflexió-acció.
4. Política educativa sobre la formació de professionals, institucions, plans i programes de assessorament pedagògic.
5. Formació continua en les organitzacions.
6. Estratègies d'actualització, millora i desenvolupament del formador. Professionals de l'educació en la societat de la informació. Anàlisi de la cultura professional, reflexió, entorns col·laboratius i plantejaments ètics de la professió.

Metodologia

El treball individual es planteja al voltant de la dinàmica de les cases. És molt important per tant l'assistència a aquestes, ja que en elles es treballen conjuntament els continguts teòrics i les pràctiques.

- Es realitzarà una presentació del tema directament per la professora amb els principals punts a treballar o a partir d'una lectura indicada.
- Es proporcionarà a l'alumnat material bibliogràfic per tal de treballar el tema individualment mitjançant textos que incorporen conceptes i es proposaran debats.
- S'elaborarà comentaris dels textos entregats per tal de treballar a classe.
- Es proposaran treballs en equip col·laboratiu que seran presentats en classe i debatuts.
- Estudi de casos.

Bibliografia

AINSCOW, M.; BERESFORD, J.; HARRIS, A., et al. (2001). Crear condiciones para la mejora del trabajo en el aula. Manual para la formación del profesorado, Madrid: Narcea.

ALONSO ÁLVAREZ, E.; CASES, I.; COLÉN, M. T., et al. (2001). La formación del profesorado: proyectos de formación en centros educativos, Barcelona: Graò.

BLANCO LORENTE, F., LÓPEZ HERNÁNDEZ, A., ABELLÓ PLANAS, L., Instituto Superior de Formación del Profesorado, & Espanya. (2007). *El desarrollo de competencias docentes en la formación del profesorado*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Instituto Superior de Formación del profesorado.

BIDDLE, B.; GOOD, T. y GOODSON, J. (2000). La enseñanza y los profesores, Barcelona: Paidós.

CARDELLI, J. y DUHALDE, M. (Comps.) (2003). Docentes que hacen investigación educativa, Buenos Aires: Miño y Dávila.

CARDELLI, J.; DUHALDE, M.; DATRI, E., et al. (2007). Identidad del trabajo docente en el proceso de formación, Buenos Aires: Miño y Dávila.

CASCANTE, C. (2004). «La Reforma de los Planes de Estudio. Un análisis político de los discursos sobre la Formación Inicial de los Profesionales de la Educación». Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado, 18 (3): 145-67.

CASCANTE, C. (2007). «La formación del profesorado (en la práctica y sobre la práctica) informada social y políticamente», en ROMERO MORANTE, J. y LUIS GÓMEZ, A. (coord.), 2007. La formación del profesorado a la luz de una "profesionalidad democrática", Santander: Consejería de Educación de Cantabria

CIDE (2003). Las competencias clave, España: Ministerio de Educación, Cultura y Deportes.

COMBS, A.; BLUME, R.; NEWMAN, A. y otros (1979) Claves para la formación de los profesores. Madrid: Magisterio Español.

PERRENOUD, Ph. (comp.) (2008). *Conflicts de savoirs en formation des enseignants :Entre savoirs issus de la recherche et savoirs issus de l'expérience*. Bruxelles: De Boeck Université.

DE MARTÍN ROJO, E. (2005). *La formación en centros :Un modelo de formación permanente para equipos docentes*. Valencia: Nau Llibres.

DE PUELLES BENÍTEZ, M., & LÓPEZ CORTIÑAS, C. (2009). *Profesión y vocación docente :Presente y futuro*. Madrid: Biblioteca Nueva.

ESCUADERO, J. A., & GÓMEZ, A. L. (2006). *La formación del profesorado y la mejora de la educación : Políticas y prácticas*. Barcelona: Octaedro.

FERRERES, V. y IMBERNÓN, F. (Comps.) (1999). Formación y actualización para la función pedagógica, Madrid: Síntesis.

GONZÁLEZ LUIS, K. (Comp.) (2003). Hilos y laberintos. Irrupciones pedagógicas, Buenos Aires: Miño y Dávila.

HERNANDEZ, F. (Ed.) (1998) Formación del profesorado. Barcelona: Praxis

IMBERNON, F. (1994) La formación y el desarrollo profesional del profesorado. Hacia una nueva cultura profesional. Barcelona: Graó

IMBERNON, F. (1994) La formación del profesorado. Barcelona: Paidós

- IMBERNÓN, F. (Comp.) (2002). La investigación educativa como herramienta de formación del profesorado. Reflexión y experiencias de investigación educativa, Barcelona: Graò.
- LEITE MÉNDEZ, A. E. (2007). *Profesorado, formación e innovación :Los grupos de trabajo como vía para la construcción de un profesorado reflexivo y crítico* (? ed.). Morón de la Frontera Sevilla: Kikiriki Cooperación Educativa
- LISTON, D. P. y ZEICHNER, K. M. (1993) Formación del profesorado y condiciones sociales de la escolarización. Madrid: Morata/Paideia.
- NAVARIDAS, F. (2004). Estrategias didácticas en el aula universitaria, Logroño: Universidad de La Rioja.
- PEREZ GOMEZ, A. (1992) "La función y la formación del profesor/a en la enseñanza para la comprensión. Diferentes perspectivas". En Gimeno Sacristán, J. y Pérez Gómez, A. Comprender y transformar la enseñanza. Madrid: Morata398-429.
- PÉREZ GÓMEZ , A.I., ANGULO, F. Y BARQUÍN, J. (1999) Desarrollo profesional del docente: política, investigación y práctica. Madrid. Akal.
- PERRENOUD, P. (2004). Desarrollar la práctica reflexiva en el oficio de enseñar, Barcelona: Graó.
- PITTON, D. E. (2006). *Mentoring novice teachers :Fostering a dialogue process* (2nd ed.).Thousand Oaks, Calif.: Corwin Press.
- POPKEWITZ, T. (1990) Formación del profesorado. Tradición, teoría, práctica. Valencia: Universitat de Valencia.
- Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado (1999). «IX Congreso de Formación del Profesorado». Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado, 34.
- RIQUELME, G. C. (2004). Educación superior, demandas sociales, productivas y mercado de trabajo, Miño y Dávila.
- SCHÖN, D. (1992) La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la Enseñanza y el Aprendizaje en las profesiones. Barcelona: Paidós.
- TOWNSEND, T. (2007). *Handbook of teacher education :Globalization, Standards and professionalism in times of change*. Dordrecht: Springer.
- VICENTE, P. S. de; SAENZ BARRIO, O.; LORENZO DELGADO, M. (1988): La formación de los profesores. Granada: Universidad de Granada

WELLS, G.; DONOHAUE, Z. y TASSEL, M. A. V. (2003). Acción, conversación y texto: aprendizaje y enseñanza a través de la investigación, Morón de la Frontera (Sevilla): Movimiento Cooperativo de Escuela Popular.

Bibliografía complementaria.

ALDECOA, J. (1990) Historia de una maestra. Barcelona. Anagrama.

ANTÚNEZ, S. Et alii (2002). Dinámicas colaborativas en el trabajo del profesorado: el paso del yo al nosotros. Barcelona. Ed. Graó.

ATKINSON, T. Y CLAXTON, G. (Eds.) (2002) El profesor intuitivo. Barcelona. Octaedro.

CANO, E. (2005) Cómo mejorar las competencias de los docentes. Guía para la autoevaluación y el desarrollo de las competencias del profesorado. Barcelona. Graó.

CASAMAYOR, G. (coord.) Los "trucos del formador": arte, oficio y experiencia. Barcelona. Graó.

MEIRIEU, Ph. (2000) Frankenstein educador. Ed Lartet.

MEIRIEU, Ph. (2004) En la escuela hoy. Ed Octaedro

PORLÁN, R. Y MARTIN, J. (1996) El diario del profesor: un recurso para la investigación en el aula. Sevilla. Editorial Diada.

Avaluació

Alumnes amb assistència regular a classe:

Prova escrita o memòria	50%
Lectures bibliogràfiques	10%
Treballs pràctics personals i participació en classe	20%
Treball en equip	20%
TOTAL	100

Alumnes sense assistència regular a classe:

Prova escrita	70%
Lectures bibliogràfiques	10%
Treballs pràctics personals	20%
TOTAL	100

Es imprescindible fer la prova escrita o memòria per aprovar. La professora demanarà una justificació individual oral de la memòria en cas de que ho considere necessari per l'avaluació.

La convocatòria de juliol correspon a un examen extraordinari de la prova escrita, tenint en compte l' alumne/a que dit examen correspon al conjunt de la matèria.

Per a superar l' assignatura es tindran en compte les qualificacions obtingudes durant el curs en les diverses activitats i tasques realitzades (treball de grup, activitats complementàries, pràctiques, etc.). Les mencionades qualificacions només seran vigents durant el curs acadèmic 2011 - 2012.